

“Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü” uygulamasında son gelişmeler

Gözde Küçükçelebi

2009 yılında konsept olarak temelleri atılmaya başlanan “Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü”ne (YYs) ilişkin ilk adım 10.01.2013 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği (Mülga) ile atılmıştır. Daha sonra, 21.05.2014 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan yeni Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği (GİKY) yürürlüğe girmiş; 13.10.2017 ve 25.06.2018 tarihlerinde, değişen ticaret koşulları da göz önünde bulundurularak bu Yönetmelik’te bazı değişiklikler yapılmıştır.

25.06.2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile birlikte YYS’de önemli değişiklikler yapılmış; özellikle YYS sahibi firmalar için bazı yükümlülükler getirilmiştir.

Bu bağlamda işbu yazımızın konusu, 25 Haziran tarihinde GİKY’de yapılan bazı önemli değişikliklerden oluşmaktadır.

1. İç denetim ve iç kontrol yapısı ve eğitim

Ticari kayıtların güvenilirliği ve izlenebilir olması koşuluna bağlı olarak, gümrük idaresi, YYS sahibi firmalardan, gümrük işlemlerinin mevzuata uygunluğunu ve eşyanın gümrük idaresine doğru beyan edilmesini teyit ve tevsik edecek kurum içi bir sistematığe sahip olmasını beklemektedir.

25 Haziran tarihinde yapılan değişiklikler ile GİKY 6. maddesinin 1/f bendinde sayılan,

- Gümrük işlemlerinin mevzuata uygunluğunun ve eşyanın gümrük idaresine doğru beyan edilmediğinin teyidi,
- Gümrük ve dış ticaret mevzuatı ile ilgili eğitim alınması ve mevzuat değişikliklerinin takibi,
- Gümrük işlemlerinin cari kontrolü ve gümrük işlemlerinin kayıt ve belge üzerinden geriye dönük olarak kontrolü,

gibi işlemlerin kimler tarafından yapılacağı yeniden düzenlenmiştir.

Bu düzenlemeyle firmaların yukarıda bahsi geçen işlemleri,

- Kendi bünyesinde yapıyor ise, iç denetim/iç kontrolü sağlayacak kişi/birimlerin, gümrük işlemlerini yapan doğrudan temsilci veya bu kişilerin birimlerinden farklı olması,
- Hizmet alımı yolu ile yapıyor ise, iç denetim/iç kontrolü sağlayacak kişi/birimlerin, gümrük işlemlerini yapan dolaylı temsilci veya bu kişilerin birimlerinden farklı olması,

gerektiği belirlenmiştir.

2. Sertifika alınmasından sonra değişiklik yapılması

YYS sertifikasının alınmasından sonra yönetim kurulu üyeleri, sermayesinin yüzde onundan fazlasına sahip gerçek kişiler ile gümrük ve dış ticaret işlemlerinde temsil yetkisini haiz çalışan kişiler yetkinliğinde yeni kişiler görevlendirilmesi halinde, değişikliğin yapıldığı tarihi izleyen 5 iş günü içerisinde durumun, EK-1/A başvuru formu ile birlikte sertifikayı düzenleyen bölge müdürlüğüne bildirilmesi, bu bildirim yapıldığı tarihi izleyen 10 iş günü içerisinde de, yeni kişiler için düzenlenmiş adli sicil belgeleri ve duruma göre EK-3'te yer alan örneğe uygun beyan formlarının ibraz edilmesi gerektiği belirlenmiştir.

Yine aynı şekilde, mevcut tesislerin fiziki yapısında değişiklik yapılması veya yeni tesis, depo açılması ya da kiralanması gibi değişiklikler için, değişikliğin yapıldığı tarihi izleyen 5 iş günü içerisinde durumun EK-1/A başvuru formu, EK-2 soru formunun konu ile ilgili bölümleri ve yeni yapılan talimatlar/sözleşmeler ile birlikte sertifikayı düzenleyen bölge müdürlüğüne bildirilmesi gerektiği belirlenmiştir. Bu yeni tesisler için ise, evrakın kayda alınmasından sonra 15 iş günü içerisinde bir inceleme heyeti oluşturulacağı, bu heyet tarafından 30 iş günü içerisinde EK-7 değerlendirme formunun doldurulacağı ve 5 iş günü içerisinde formun Genel Müdürlüğe gönderileceği, 20 iş günü içerisinde Genel Müdürlükçe bu formun değerlendirilerek;

- Koşulların karşıladığı tespit edilen tesisler için, ilk yerinde izleme faaliyeti kapsamında bu koşulları sağlamaya devam edip etmediğinin tespiti açısından izlemeye tabi tutulacağı,
- Henüz izlemeye tabi tutulmamış bir tesisin yerinde gümrükleme, izinli gönderici/alıcı gibi yetkilere başvurulması halinde yerinde incelemeye tabi tutulacağı,

belirtilmiştir.

3. YYS sahibi firmaların yükümlülükleri

YYS sertifikasını alan firma sayısı arttıkça, YYS sertifikasını almak kadar, YYS sertifikasının devamlılığını sağlamanın da önemi artmıştır. Bu çerçevede, YYS sahibi firmaların yükümlülükleri ile ilgili önemli konular aşağıda belirtilmiştir.

- Sertifika için aranan koşullar ve yetkiler için aranan ek koşullardan herhangi birinde veya koşulların unsurlarında sertifikanın ya da yetkilerin kaybedilmesine neden olabilecek bir değişiklik ortaya çıkması durumunda bölge müdürlüğüne bildirilmesi zorunludur.
- Sertifika alındıktan sonra gerçekleşen yeni bir hizmet alımı olması, sözleşme yapılması, taahhüt alınması gibi durumlarda, sertifikanın alınmasında sağlanan tüm koşullara uygun şekilde işlem yapılmalıdır.
- YYS'nin karşılıklı tanınmasına yönelik anlaşmalar gereği karşılanması zorunlu ilave koşulların ortaya çıkması nedeniyle, değerlendirme kriterlerinde değişiklik yapılması halinde, sertifika sahiplerine bu koşulları karşılaması için altı ay süre tanınacaktır.

Tüm bu yükümlülükler bakıldığında gümrük idaresi, YYS sahibi firmaların, sertifika kapsamında yapılan değişiklikleri ivedi şekilde bildirmesini ve sertifika kapsamında yapılacak olan yeni hizmet alımı durumlarında YYS koşullarına uygun işlem yapmasını beklemektedir.

4. İzinli gönderici ve alıcı başvuru koşulları

İzinli gönderici ve izinli alıcı başvuru koşullarında değişiklikler yapılarak, bu yetkilere başvuru yapacak olan firmaların, başvuru yılından bir önceki takvim yılı veya başvurunun yapıldığı ayın ilk gününden geriye dönük bir yıl içerisinde aşağıdaki koşullardan en az birini sağlamış olması beklenmektedir;

- En az beş yüz transit beyannamesi (TIR Karnesi dâhil) kapsamında eşya transit etmiş olmak,
- En az üç yüzü transit beyanı (TIR Karnesi dâhil) olmak kaydıyla, toplam beş yüz transit beyanı ve özet beyan kapsamında işlem yapmış olmak.

Bu koşullara ek olarak, firmaların yetki kapsamında kullanılacak en az bir tesise sahip olması koşulu da eklenmiştir.

Yapılan değişikliklere bakıldığında, 25 Haziran'dan önce firmalar için net olmayan tesis konusu açıklığa kavuşarak, firmanın kendi mülkiyetinde olsun ya da olmasın, yetki kapsamında kullanacağı bir tesisin olmasının beklediği anlaşılmıştır.

5. Soru formu ve yerinde inceleme değerlendirme formu

13 Ekim'deki değişiklik ile yayımlanan yeni EK-2 (V.3.0) soru formunun, 25 Haziran'daki Yönetmelik değişikliği ile 3.2. versiyonu yayımlanmıştır. Güncel soru formunda, Yönetmelik değişikliğine bağlı bazı değişiklikler yapılmış ve üretim, fiziki güvenlik ve gümrük mevzuatına uyum gibi bazı süreçlere ilişkin yeni sorular eklenmiştir.

Bunun yanı sıra, 13 Ekim'de yapılan değişiklikler ile yürürlükten kaldırılan EK-7 Yerinde İnceleme Değerlendirme Formu, güncel EK-2 soru formuna göre düzenlenerek, tekrar yürürlüğe girmiştir. Ancak EK-7 Yerinde İnceleme Değerlendirme Formu, 13.01.2018 ve 25.06.2018 tarihleri arasında yürürlükte olmadığından, bu tarih aralığında YYS başvurusu yapan firmalar tarafından doldurulan EK-2 soru formunun (V3.1.), yerinde inceleme aşamasına gelmeyen firmalar için, güncel versiyonlu (EK-2 soru formu (V3.2)) halinin doldurarak tekrar Genel Müdürlüğe göndermesi gerektiği belirtilmiştir.

Yeni soru formuna bağlı olarak güncellenen EK-7 Yerinde İnceleme Değerlendirme Formunda, firmaların verdiği cevapların nasıl değerlendirileceği düzenlenmiştir. Buna göre;

- Firmanın gümrük işlemlerine konu olan eşyanın konulduğu tüm tesisleri YYS koşullarına uygun olması,
- Soruların, firmanın büyüklüğü, faaliyet gösterdiği sektör, faaliyet gösterdiği coğrafya gibi unsurlar dahilinde değerlendirileceği,
- Firmanın birden fazla tesisi bulunması halinde her tesise yerinde incelemeye gidilmeyebileceği,
- Yazılı usul ve uygulama varsa "3" puan, Yazılı usul veya uygulamanın ikisi de yoksa "0" puan, yazılı usul veya uygulamadan herhangi biri varsa "1" puan alınacağı,
- Bazı sorularda yazılı usul, bazı sorularda sadece uygulamanın olup olmadığını bakılacak ve bazı durumlarda sorunun şıklarından herhangi birinin karşılanması yeterli olacaktır,
- Firmanın tesisinin organize sanayi bölgesi, lojistik üssü vb. bir tesisin içerisinde bulunması veya başka firmaya ait tesis, depo gibi yerlerde bulunması durumunda bu yerlerin ayrı değerlendirileceği,

belirtilmiştir.

6. Faaliyet raporu

25 Haziran'da gerçekleşen Yönetmelik değişikliği ile firmalardan yıllık hazırlanması gereken faaliyet raporunun formatı ve raporun kimin tarafından düzenleneceği belirlenmiştir.

“Yıllık faaliyet raporu”, YYS sertifikasının düzenlendiği tarihten sonraki her on iki aylık dönem sonunda sertifika kapsamında gerçekleştirilen gümrük işlemlerinin usulüne uygun olarak yapıp yapılmadığı belirlenen süreler içerisinde incelenerek EK-22/A ve EK-22/B’de yer alan formata uygun olarak hazırlanan belgedir.

Faaliyet raporu GİKY 158-1 fıkrası uyarınca firmanın kendi bünyesinde veya hizmet alımı yolu ile hazırlanabilir. Sertifikanın düzenlendiği tarihten 12 ay sonra, 3 ay içerisinde aşağıda bahsi geçen konular kapsamında inceleme yapılarak raporun hazırlanması beklenmektedir. İncelenecek belgelerin seçim kriterleri ise;

- Transit işlemlerine ilişkin inceleme, inceleme dönemi içerisinde düzenlenmiş transit beyanlarının transit beyannameleri ve TIR karnesi kapsamı transit beyanları ayrı ayrı olmak üzere toplamda en az yüzde yirmisi,

- Diğer gümrük işlemlerine ilişkin inceleme, inceleme dönemi içerisinde tescil edilmiş olan ve yeşil hatta işlem gören beyannamelerin ihracata ve ithalata ilişkin beyannameler ayrı ayrı olmak üzere toplamda en az yüzde yirmisi,

olarak belirlenmiştir. İncelenecek beyan/beyannamelerin seçiminin, tüm inceleme dönemini ve firmanın genel durumunu doğru olarak yansıtacak şekilde yapılması gerektiği, incelenecek beyan/beyannamelerin tüm unsurlarıyla inceleneyeceği, kısmen incelemeye tabi tutulmaması ve bilgilerin doğruluğunun tevsiki için firmanın muhasebe kayıtları, stok kayıtları, depo giriş çıkış kayıtları gibi her türlü bilgi ve belgeden faydalanılması gerektiği ve beyannamelerin daha fazla tescil edildiği ayda daha fazla, az tescil edildiği ayda daha az beyanname seçileceği de ayrıca belirtilmiştir.

Faaliyet raporlarında incelenmesi gereken hususlar ise aşağıda belirtilmiştir;

- Beyannamenin tüm alanları, eki belgelerin uyumu ve tam olup olmadığı,
- Tarife, menşe, kıymet, miktar ve nihai kullanım yönünden beyanın vergi tahakkuklarının doğruluğu,
- İthalat vergileri ve ticaret politikası önlemlerinin doğruluğu,
- Ekonomik etkili gümrük rejimlerinin uygunluğu,
- İhraç ve ithal eşya bedel ödemelerinin, beyan edilen gümrük kıymeti ile uyumu,
- İhraç/ithal edilen eşyanın nitelik, miktar, menşe ve kıymetinin, beyanname, sözleşme, sipariş mektubu, fatura ve diğer ilgili kayıtlar ile uyumu,
- Stok ve muhasebe kayıtları ile beyanname arasındaki gümrük vergisi, KDV, ÖTV ile diğer vergi ve fonların doğruluğu,
- Basitleştirilmiş usulde gerçekleşmiş olan işlemlerde öngörülen şartların yerindeliği,
- Gümrük müdürlüklerine beyan / ibraz edilen belgelerin gümrük işlemlerine ve ilişkin olduğu mevzuata uygunluğu

Faaliyet raporlarında yapılan düzenlemeler ile birlikte, yıllık faaliyet raporlarının mevcut yükümlüler tarafından ne zaman düzenleneceği ile ilgili, Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğüne, 35838878 sayılı ve 13.07.2018 tarihli yazı yayınlanarak;

1. 2015 ila 2017 takvim yılı içerisinde adlarına yetkilendirilmiş yükümlü sertifikası,
  - 25 Haziran ve sonrasında düzenlenmiş kişilerden, sertifikanın düzenleme tarihi itibarıyla son 12 aylık dönemi kapsayacak şekilde faaliyet raporlarını hazırlamaları ve süresi içerisinde ibraz etmeleri gerektiği,
  - 25 Haziran tarihinden önce düzenlenmiş kişilerden, 2018 yılı için anılan formatta faaliyet raporu ibraz etme zorunlulukları bulunmamakta olup izleyen yıllarda söz konusu yükümlülüğü yerine getirileceği,
2. 2013 ila 2015 takvim yılı içerisinde adlarına yetkilendirilmiş yükümlü sertifikası düzenlenen kişilerden, "20.09.2017-20.09.2018" dönemini kapsayacak şekilde hazırlanan faaliyet raporlarını en geç 25.12.2018 tarihine kadar ibraz etmeleri gerektiği,

düzenlenmiştir.

Bu bağlamda, YYS sahipleri için 25 Haziran'dan sonra faaliyet raporu hazırlama yükümlülüğü getirilmiştir. Faaliyet raporunun, GİKY 154-7. fıkrası uyarınca, süresi içerisinde gönderilmemesi halinde, firmanın YYS belgesinin, söz konusu belge ibraz edilinceye kadar askıya alınacağı hüküm altına alınmıştır.

7. Yetki ve izinlerin koşullarına ilişkin ön izleme

25 Haziran'da yapılan önemli değişikliklerden bir tanesi de, ön incelemeye konu koşulların karşılanıp karşılanmadığının, sertifikanın düzenlendiği tarihten itibaren her "3" yılda bir sertifikayı düzenleyen bölge müdürlüğü tarafından ön izlemeye tabi olacağı konusudur. Bu çerçevede, sertifikanın düzenlendiği tarihten itibaren her üç yılda bir sertifikayı düzenleyen bölge müdürlüğü tarafından, bu koşulların tevsikine ilişkin belgeler (adli sicil belgeleri/beyan formları, SGK borcu yoktur yazısı, Vergi borcu yoktur yazısı, ISO 9001 ve 27001 belgeleri, YMM raporu ve talep edilen izin ve yetkiler kapsamında ibraz edilmesi gereken belgeler)talep edilerek, firma ön izlemeye tabi tutulur. Firmanın, ön izleme faaliyetinin sonuçları ile EK-2 soru formu ve faaliyet raporları, ön izlemenin tamamlanmasını takip eden beş iş günü içerisinde Genel Müdürlüğe iletilir.

YYS sahibi firmaya daha önce izleme faaliyeti yapılmış ise, güncel EK- 2 soru formu ve bir önceki izlemeden sonra hazırlanan yıllık faaliyet raporu dikkate alınarak, firmaya daha önce izleme faaliyeti yapılmamış ise, güncel EK- 2 soru formu ve sertifikanın düzenlenmesinden sonra hazırlanan tüm yıllık faaliyet raporları dikkate alınarak ön izleme faaliyetine tabi tutulacaktır.

Ancak firmaya, belirlenen 3 yıllık dönem dışında, Genel Müdürlükçe veya sertifikayı düzenleyen bölge müdürlüğünce ön izleme yapılabilir.

8. Yetki ve izinlerin koşullarına yerinde izleme ve geriye dönük kontrolü

Ön izleme faaliyetinden sonra, güncel soru formu ve yıllık faaliyet raporu Genel Müdürlüğe iletilecek ve firma yerinde izleme ve gümrük işlemlerinin geriye dönük kontrolüne tabi tutulacaktır.

Yerinde izleme ve işlemlerin geriye dönük kontrolleri kapsamında, firmanın tesisleri her üç yılda bir yerinde inceleme esaslarına göre müfettiş tarafından incelenecektir. Yine aynı şekilde, her üç yılda bir gümrük işlemleri de geriye dönük olarak Sonradan Kontrol ve Riskli İşlemlerin Kontrolü Yönetmeliğine göre kontrol edilecektir.

Ancak ön izleme faaliyetindeki gibi firmaya, belirlenen 3 yıllık dönem dışında, Genel Müdürlükçe veya sertifikayı düzenleyen bölge müdürlüğünce ön izleme yapılabilir.

Bu çerçevede, YYS sahibi firmalar hem müfettiş tarafından yerinde incelemeye hem de Sonradan Kontrol ve Riskli İşlemlerin Kontrolü Yönetmeliği kapsamında gümrük işlemlerinin kontrolüne tabi olacaktır.

9. Sonuç

Yukarıda da arz edildiği üzere, 25.06.2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik kapsamında, YYS sahibi firmalara önemli sorumluluklar getirilmiştir. Bahsi geçen düzenlemelerden en önemlileri;

- Firmaların sürekli eğitim, iç kontrol ve iç denetim yapısı kurması,
- Firma içi değişikliklerin(yönetim kurulu üyeleri, sermayesinin yüzde onundan fazlasına sahip gerçek kişiler ile gümrük ve dış ticaret işlemlerinde temsil yetkisini haiz çalışanların değişikliği, yeni depo açılması gibi) idareye bildirilmesi,
- Yıllık faaliyet raporu hazırlaması,
- 3 senede bir yapılacak ön izleme faaliyetine hazırlıklı olunması ve
- 3 senede bir yapılacak yerinde izleme faaliyetine hazırlıklı olunması,

olarak değerlendirilebilir.

Tüm bu hususlar dikkate alındığında firmalar için, YYS sertifikasının alınmasından sonra belgenin devamlılığını sağlamanın, YYS sertifikasını almak kadar önem arz ettiğini söylemek mümkündür. Bu nedenle YYS sahibi firmaların, olası belge iptali ve/veya askıya alınma gibi durumlarla karşılaşmaması adına, işbu yazıda belirtilen yükümlülükler haiz olup, tüm yükümlülükleri zamanında ve doğru bir şekilde yerine getirmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Kaynakça

- 21.05.2014 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği
- 14.03.2017 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Yetkilendirilmiş Yükümlülerin İzlenmesi Tebliği
- 25.06.2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 35838878 sayılı ve 13.07.2018 tarihli Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğünce yayınlanan yazı *Bu makalede yer alan açıklamalar, yazarının konu hakkındaki kişisel görüşünü yansıtmaktadır. Makaledeki bilgi ve açıklamalardan dolayı EY ve/veya Kuzey YMM ve Bağımsız Denetim A.Ş.’ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Mevzuatın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulamaya yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz.*